

Ávarp
forseta Íslands Ólafs Ragnars Grímssonar
á Sjómannadeginum á Ísafirði
10. júní 2001

Þau komu hingað um langan veg, sæfarendur og sjósóknarar, og hófu landnám í hverjum firði, sáu að hafið var forðabúr sem seint myndi bregðast. Það eru miklar sögur af þessu fólki sem fyrst gerði Vestfirði að heimkynnum sínum, hetjum sem létu hvorki hættur hafsins né harða vetur aftra sér í brýnum verkum, áttu ætíð björg í búi þótt víða um landið væri hart í ári.

Sjósóknin hefur verið svo samgróin mannlífi og farsæld hér vestra að sjálfsmynd Vestfirðinga er ekki síst helguð hafinu og þeirri lífsbjörg sem það hefur jafnan gefið þeim sem tryggð héldu við byggðarlögin.

Þegar hungur og harðræði, mannfellir og fátækt urðu um aldir örlög margra sem áttu heimkynni í öðrum byggðum, komust Vestfirðingar ætíð betur af því sóknin á sjóinn færði þeim í senn kostafæði og afurðir til viðskipta og verslunar. Firðirnir voru matarkista; væri báti ýtt úr vör brást aflinn aldrei.

Öld af öld var byggðin hér í miklum blóma og sjósóknin sú undirstaða sem ávallt dugði. Jafnvel á dimmum dögum einokunar og erlends valds tókst Vestfirðingum í skjóli hafsins að halda sínu og kveðja lið sitt til sóknar þegar sjálfstæðiskrafan tók að hljóma.

Það var héðan frá Ísafirði sem Jóni Sigurðssyni barst atfylgi sem byggt var á miklum afla og Skúli Thoroddsen naut á úrslitastundu liðsinnis þeirra sem við sjóinn bjuggu. Það var héðan sem Hannes Hafstein hélt vestur í Dýrafjörð til að stugga við landhelgisbrjóti og lét nærri lífið í þeirri för.

Það voru vestfirsku miðin sem erlendi flotinn sótti stíft og taldi sig eiga hefðarrétt til að veiða hér á kostnað heimamanna. Þjóðin bar þó gæfu til að sameinast um þá kröfu að miðin væru eign Íslendinga og sú skipan varð að lokum alþjóðalög. Sjálfstæðiskrafan sem upphaflega var okkar einna varð síðar meir að sáttargjörð milli allra þjóða.

Við munum mörg sem hér erum saman komin þá tíma þegar erlendir togarar voru tíðir gestir í vestfirskum höfnum, héldu hingað til viðgerða eða til að sækja vatn og vistir, eða leita vars vegna aftakaveðurs úti fyrir. Svo héldu þeir aftur til veiða og arðrændu miðin ár af ári.

Það var í raun sjálfstæðisbarátta sem háð var á ný á lýðveldistíma, barátta fyrir því að öðlast yfirráð yfir miðunum við strendur landsins, að gera þau öll að starfsvelli íslenskra sjómanna sem fyrir okkar hönd sóttu þann afla sem færði þjóðinni auðinn sem dugði, dugði til að efla hér hagsæld og framför, leggja vegi og byggja brýr, reisa skóla og sjúkrahús, koma fótum undir aðrar greinar, gera Ísland svo vel úr garði að innan tíðar vorum við komin í fremstu röð meðal þjóða heims.

Það myndi sjálfsagt hljóma undarlega í eyrum þeirra sem baráttuna leiddu til sigurs að svo væri komið fáeinum áratugum eftir að Íslendingar fóru að ráða einir hvaða skipan gildi um veiðar og vinnsla að Vestfirðingar gætu þurft að óttast að ekki væri unnt til lengdar að treysta á sjávarútveg í þessum fjörðum, að á Sjómannadaginn væri spurt með heilum huga en ugg í brjósti hve lengi enn Vestfirðingar geti sótt sjóinn?

Það má efalaust ætíð deila um þær reglur sem hæfa best þegar ákveða skal hvernig veiðar og vinnsla skili mestum arði í þjóðarbú en erfitt mun reynast að koma því heim og saman að sú skipan sé sanngjörn og hagkvæm sem gerir vestfirskum byggðum svo erfitt fyrir að hætta sé á að sjósóknin leggist að mestu af hér, að Vestfirðir sem allt frá upphafi Íslandsbyggðar hafa verið matarkista og kennileiti um fengsæl mið verði á nýrri öld hornreka í þessum efnum.

Við hljótum að valda því verki, bæði þing og þjóðin öll, að finna skipan sem sameinar í senn sóknarfæri fyrir vestfirskar byggðir og sáttargjörð sem allir una.

Sú lýðræðishefð sem færði Íslendingum fullveldi og formlegan rétt, yfirráð yfir hafsvæðum kringum landið og farsæld í þróun þjóðarbús hlýtur einnig að nýtast okkur við að finna lausn á þeim vanda sem einkum brennur á Vestfirðingum.

Hér fara saman fengsæl mið og hæfni og atorka fólksins sjálfs, hin hagstæðustu skilyrði til að gera sjávarútveg áfram að arðbærri iðju og því hljótum við að finna leiðir sem duga til að gera Vestfirðinga og þjóðina sátta við þann grundvöll sem sjósókn og fiskvinnslu verður fundinn hér vestra.

Við njótum sem þjóð víðtækrar virðingar vegna þess árangurs sem náðst hefur við nýtingu auðæfanna sem hafið gefur. Alþjóðastofnanir nefna Ísland jafnan á nafn þegar lýst er fordæmum um hæfni og árangur þeirra sem sjóinn sækja. Velgengni þjóðarinnar er glæsilegur vitnisburður um afraksturinn af erfiðinu. Íslenskir sjómenn ættu því svo sannarlega að bera höfuðið hátt á hátíðardegi.

Við vitum þó öll að því miður hafa málin að undanfögnu æxlast á annan veg og skuggi deilna sem lengi stóðu hvílir yfir þessum degi. Flestar stéttir hafa blessunarlega á umliðnum árum náð að breyta þeim farvegi sem áður einkenndist af hörðum deilum um kaup og kjör. Sá árangur sem aðrir hafa náð í þessum efnum verður einnig að gefast þeim sem sjóinn sækja. Við hljótum að vona að með tíð og tíma náist að skapa sáttargjörð sem gerir sjómönnum kleift að gleðjast með öðrum.

Hún getur ekki varað til lengdar sú skipan að sjómönnum finnist þeir órétti beittir, að þeir sem þjóðinni færa hinn mikla auð telji sig knúna til að beita hörku.

Við erum alvarlega á það minnt um þessar mundir hve aflabrögðin ráða miklu um hag og velsæld þjóðarheildar. Arður og farsæld margra greina sem atvinnu gefa í okkar landi eru bundin því aflamagni sem til vinnslu berst. Sjómennirnir eru framvarðarsveitin sem fyrst finnur muninn þegar sóknin er skert og síðar komum við öll í kjölfar þeirra. Enn er sjósóknin undirstaðan og gengi og verðmæti flestra eigna ráðast af því hvernig aflinn gefst. Verstöðin Ísland er enn við lýði þó tæknin og hugvitið hafi skotið stöðum undir aðrar greinar.

Þannig hefur hafið enn húsbóndavald á landi hér líkt og það hefur haft um aldir og við sjáum aftur og enn á ný að sjómennirnir hafa öðrum fremur fært Íslendingum þann auð sem við njótum og fiskvinnslufólkið gert afurðirnar að gæðavöru sem eftirsótt er um veröld víða.

Sjómennirnir hafa hætt lífi og heilsu til að aðrir gætu notið farsældar og velmegunar og á þessum degi dvelur hugur okkar hjá þeim sem hurfu í hafið. Við minnumst með virðingu og þökk allra þeirra sem lífið létu þegar skipin fórust og vonum að minningarnar verði ættingjum og vinum sem eftir lifa til huggunar í glímunni við sára sorg.

Trúin og vonin hafa löngum verið akkeri þeirra sem sjóinn sækja og frásögnin um fiskimennina sem kusu að fylgja Jesú hefur ávallt staðið nærri þeim sem hér uxu úr grasi.

Fyrir okkur sem ólumst upp í vestfirskum plássum, við brimið sem bryggjur barði, biðina eftir að sjómennirnir kæmu heilir heim, voru lýsingar Biblíunnar nánast eins og góðkunnar sögur úr næsta firði. Þeir voru okkar menn, hvunnagshetjur sem stigu beint úr atinu, Símon og Andrés að kasta netum í vatnið, Jakob og Jóhannes að gera þau klár.

Kannski varð skilningur okkar og lotningin dýpst þegar við lásam lýsinguna á storminum mikla og við lá að báturinn fylltist. En líkt og góður skipstjóri sem vald hefur á skipi sínu, sýndi Jesú stillingu í óveðrinu, hastaði á vindinn og sagði vatninu að hafa hljótt um sig.

Texti guðspjallanna um samfylgd frelsarans og fiskimanna var okkur hér fyrir vestan sönnun þess að fagnaðarerindið væri í reynd einnig sagan um okkur sjálf, að örlög vestfirskra sjómanna, lífsbarátta á löngum vetrum og frostköldum vorum, fórnir sem snertu hjartarætur sérhverrar fjölskyldu, óvissan og örvæntingin ættu sér rætur í sama garði trúar og vonar og guðspjöllin lýsa í knappri frásögn.

Við helgistund hér í kirkju Ísafjarðar fögnum við á ný Sjómannadegi og hyllum þá sveit sem enn teflir á hættur tvær til að færa þjóðinni björg í bú.

Við óskum íslenskum sjómönnum allra heilla um ókomin ár og vonum og biðjum að Guðs hjálp og gæfa fylgi þeim ávallt í sérhverri för.